קצא א מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה ז :
קצב ב מיי' שם הל' טו:
קצג ג מיי' שם הל' טו:
קצד ד מיי' פ"ו מהל' אישות הלכה ט ופרק י"ב שם הלכה ו ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף ז :
קצה ה מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה יב :

תורה אור

וכי משייר בה שוה פרוטה ומייעד הוו קידושין הבא נמי לא שנא. ת"ר כיצד מצות יעוד אומר לה בפני שנים, הרי את מקודשת לי, הרי את מאורסת לי, אפילו בסוף שש ואפילו סמוך לשקיעת החמה, ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה מנהג שפחות. רבי יוסי ברבי יהודה אומר אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת. משל *לאומר לאשה התקדשי לי מעכשיו לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמקודשת לראשון. משל למאן אילימא משל לרבי יוסי ברבי יהודה, הא אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו לא. אמר רב ארא בריה דרבא משל לרבנן. פשיטא? מהו דתימא הא לא אמר ליה מעכשיו קמ"ל. תניא אידך המוכר את בתו והלך וקידשה לאחר, שיחק באדון ומקודשת לשני דברי רבי יוסי ברבי יהודה, וחכ"א אם רצה לייעד מייעד, משל *לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום שמקודשת לשני. משל למאן אילימא לרבנן האמרי רבנן אם רצה לייעד מייעד, אלא אמר רב אחא בריה דרבא משל לר' יוסי בר' יהודה, פשיטא? מהו דתימא הא לא אמר לה לאחר שלשים יום, קמ"ל. תניא אידך המוכר את בתו ופסק על מנת שלא לייעד נתקיים התנאי דברי ר"מ וחכ"א אם רצה לייעד מייעד מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה *וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. ולר"מ תנאו קיים, והתניא *האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה ה"ז מקודשת *ותנאו בטל דברי ר"מ רבי יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים? אמר חזקיה שאני הכא דאמר קרא °לאמה פעמים שאינו מוכרה אלא לאמה בלבד. ורבנן האי לאמה מאי עבדי ליה? האי מיבעי להו לכדתניא לאמה מלמד שמוכרה לפסולים, והלא דין הוא אם מקדשה לפסולים לא ימכרנה לפסולים, מה למקדשה לפסולים שכן אדם מקדש את בתו כשהיא נערה, ימכרנה לפסולים שאין אדם מוכר את בתו כשהיא נערה, ת"ל לאמה מלמד שמוכרה לפסולין. ר' אליעזר אומר אם ללמד שמוכרה לפסולין הרי כבר נאמר °אם רעה בעיני אדוניה שרעה בנישואיה מה ת"ל לאמה? מלמד שמוכרה לקרובים

רש"י

*וכי משייר בה שוה פרוטה הוו קידושין · אלמא הואיל ומכרה ויודע שהאדון יכול ליעדה לאחר זמן, מדעתיה הוא, והוה ליה כאומר לה קבלי קידושיך : *נאו לקידושין ניתנו · ואינו מקדשה אלא ע"י גרעון שיש לו עליה דהוה מלוה שהרי היא חייבת לו או הם או שוויים והיא עצמה משכון : אפילו בסוף שש · ביום השלמתם : משל לאומר לאשה · כלומר מכאן אתה למד לאומר לאשה כו' : מעכשיו ולאחר שלשים יום · מקודשת לראשון דה"ק לה מעתה תחול אי בעינא בהו לאחר שלשים יום : משל למאן · מדברי מי אנו למידין : הא אם יש שהות ביום כו' · אלמא השתא הוא דמתחלי קידושין בגרעון שיש לו עליה : לרבנן · מדברי חכמים אנו למידין דאמרי אפי' אין שהות דקסברי לכך ניתנו מעות הראשונות דאי בעינן לייעודי יהא יעוד מעכשיו דאי לאו מההיא שעתא מתחלי במאי מקדשה השתא : פשיטא · דמלינו למילף : מהו דתימא הא לא א"ל · לאב האי אדון מעכשיו ותילף מיניה דאפי' לא פירש מעכשיו אלא הרי את מקודשת לי לאחר שלשים תהא מקודשת לראשון : קמ"ל · האי תנא דאמר למידין המשל מדברי רבנן דאי אמר מעכשיו אין, אי לא, לא : משל לאומר כו' · כלומר מכאן אתה למד לאומר לאשה כו' : משל למאן · מדברי מי אנו למידים : לרבי יוסי בר' יהודה · דמשום דלא פירש מעכשיו אע"ג דה"ל לקדושי בהו לאחר זמן, כי קדמו אחר הוו קידושין ה"נ לא שנא : מהו דתימא הא לא אמר לה · בשעת מתן מעות על מנת שתתייעד לי לאחר זמן ומשום הכי א"ר יוסי דמקודשת לשני אבל היכא דאמר התקדשי לי לאחר שלשים אע"ג דלא אמר מעכשיו חיילי השתא ומקודשת לראשון אם ירצה בסוף שלשים : קמ"ל · דדמו אהדדי דכיון דתלה הכתוב יעוד במעות הללו לאחר זמן, מעיקרא כי יהבינהו, להכי יהבינהו שאם ירצה לייעד מייעד, ואפילו הכי כיון דלא אמר מעכשיו מקודשת לשני : ולר"מ תנאו קיים · בתמיה : בדבר שבממון · דניתן למחילה הוי תנאי קיים אבל עונה דצערא דגופא הוא לא איתיהיב למחילה : מלמד שמוכרה לפסולים · ממזר ונתין שאין רשאי לייעד ואינה נמכרת להם אלא לשפחות בלבד : אם מקדשה לפסולין · דקידושין תופסין בחייבי לאוין : לא ימכרנה לפסולין · בתמיה : מה למקדשה לפסולין · כלומר מה לי לקנתר על מקדשה לפסולין הרי מצינו שהקידושין מסורין בידו לדבר גדול מזה שאפילו בשהביאה סימנין מקדשה כדילפינן לעיל (דף ד:) מויצאה חנם אין כסף : ימכרנה לפסולין · בתמיה והלא אין המכירה מסורה בידו כל כך שהרי אינו מוכרה כשהיא נערה כדדרשינן ק"ו ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר במסכת ערכין (דף כט:) : שרעה בנישואים · שאסורה לו מיהא תפסי ליה בה קדושין כדכתיב (שמות כא) אשר לא יעדה מכאן שמוכרה לפסולין : לקרובים שאינו

תוספות

משל למאן · פי' בקונטרס מדברי מי אנו למידין הא אם יש שהות ביום כו' אלמא השתא הוא דמתחלי קדושין בגרעון שיש לו עליה לרבנן מדברי חכמים אנו למידין דאמרי אפילו אין שהות ביום דקסברי לכך ניתנו מעות הראשונות דאי בעינן ליעודי יהיה ייעוד מעכשיו דאי לאו מההוא שעתא מתחלי במאי מיקדשה השתא ופריך פשיטא דמלינו למילף ומשני מהו דתימא הא לא אמר ליה לאב מעכשיו ותילף מיניה דאפי' לא פירש מעכשיו אלא הרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום תהא מקודשת לראשון קמ"ל האי תנא דאמר אנו למידין המשל מדברי רבנן דאי אמר מעכשיו אין ואי לא לא וקשה דבכוליה גמרא המשל בא ללמד על הדבר כמו משל למה הדבר דומה ועוד היך נאמר דמייעוד נלמוד באשה שתהא מקודשת לראשון והא לא איירי רבנן כלל כשבא אחר וקידש בתוך ימי המכירה לכך פירש ר"י שהמשל בא ללמד ולומר דכי היכי דפשיטא לן התם בהומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשי' יום ובא וקידשה אחר בתוך שלשים יום שמקודשת לראשון ה"ה גבי ייעוד שאם בא אחר וקדשה אחר המכירה קודם הייעוד דאינה מקודשת דמעות הראשונות לקידושין ניתנו והכי קאמר משל למאן על מי מלמד המשל אילימא לרבי יוסי בר' יהודה והאמר אם יש שהות ביום וכו' ואם כן לא דמי לאומר שהרי בעינן שיתן לה שוה דבר בסוף אלא משל לרבנן המשל בא ללמד לנו על דברי רבנן שאם בא אחר וקידשה אחר המכירה קודם היעוד אינה מקודשת ופריך פשיטא דכיון שאמר לאשה כך הוא הדין ה"נ גבי ייעוד כך הוא לרבנן ומשני מהו דתימא הא לא אמר מעכשיו ואפילו לרבנן נמי תהא מקודשת לאחר שקדשה קודם הייעוד דלא דמי לאומר לאשה דהתם אמר לה מעכשיו קמ"ל דכיון דכל מכירה ע"מ לייעד כמאן דאמר לה מעכשיו דמי : משל לרבי יוסי ברבי יהודה · פי' בקונטרס מדר"י ברבי יהודה אנו למידין משום דלא פירש מעכשיו אע"ג דהוי ליה לקדשה בהו לאחר זמן מיהו כי קדמו אחר הוו קידושין ה"נ לא שנא מהו דתימא הא לא א"ל בשעת מתן מעות ע"מ שתייעד לי לסוף שש ומשום הכי אמר רבי יוסי דמקודשת לשני אבל היכא דאמר התקדשי לי לאחר שלשים יום אימא אע"ג דלא אמר לה מעכשיו חיילא מהשתא ומקודשת לראשון אם ירצה בסוף שלשים קמ"ל דדמי להדדי דכיון דתלה הכתוב ייעוד במעות הללו לאחר זמן מעיקרא כי יהבינהו להכי יהבינהו שאם ירצה לייעד מייעד ואפ"ה כיון דלא אמר מעכשיו מקודשת לשני גם פי' זה לא נהירא שהרי בכולי גמרא המשל בא ללמד על הדבר ופירש רבינו יצחק מהו דתימא הא לא אמר לה לאחר שלשים יום וכיון דלא פריש נימא דדעתיה שיחולו הקידושין מעכשיו דמהני טפי מה שלא הזכיר שלשים יום שהרי כל שעה ושעה בידו ליעדה כל זמן שירצה ואם קידשה אחר אינה מקודשת קא משמע לן כיון דלא אמר מעכשיו בהדיא מקודשת לשני : לרבי מאיר תנאו קיים וכו'. מדרבנן אדרבנן לא קשיא דיעוד לא הוי דבר שבממון :